

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri
üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
"13" 02 2026-cı il

FƏNN SİLLABUSU
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 6008007- Turizm bələdçiliyi

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Dünya və Azərbaycan muzeyləri. (İşçi proqram. Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Protokol№6)

Kodu: İPF-B21

Tədris ili: 2025-2026

Semestr: VI (yaz)

Tədris yükü: Cəmi 120 saat. Auditoriya saati-45 saat; (30 saat mühazirə, 15 saat seminar.)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi, elmi adı: dos.Cəfərov Mayis Vəliməmməd oğlu,

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küç., 22, 2 saylı korpus

Məsləhət günləri və saati: I gün saat 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: mayis1968@mail.ru

III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Abbasov Namiq. "Mədəniyyət siyasəti və mədəni irs" (Kulturoloji təhlil), Bakı - 2021, 220 s.
2. Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindəki tarix və mədəniyyət abidələrinə vurulan zərər / Bakı: Elm və təhsil, 2016, 174 s.
3. Azərbaycanın dünya əhəmiyyətli abidələri: AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutu Memarlıq abidələrinin qorunması və bərpası problemləri şöbəsi / R. Əliyeva, T. İsayeva, E. Əliyev, N. Zeynalov. Bakı: Avropa, 2021, 177 s.
4. Əmirxanov S.A. "Azərbaycanda muzeyşünaslığın aktual problemləri". Bakı Biznes Universitetinin nəşriyyatı. 2021, - 570 səh.
5. Əfəndiyev R. Azərbaycanın bədii sənətkarlığı dünya muzeylərində. – Bakı: - 2020, 168 s.
6. Ələkbərli Ə., Vəliyev Ə. Tarixi Azərbaycan torpaqlarında maddi-mədəni irsimiz: indiki Ermənistan 7. Respublikası ərazisində dağıdılmış, adları dəyişdirilmiş, mənimsənilmiş Azərbaycan abidələr. I cild. Bakı, 2021, 280 s.
8. Heydər Əliyev muzeylərimizin yaradıcı və memarıdır. Naxçıvan, 2023, 240 s.
9. Hüseynov İ., Əmirxanov S. Dünya muzeyləri və tarixi mədəniyyət abidələri. Bakı, 2023, 310 s.
10. Qədirova-Atəşi N. Avropa muzeylərində Qafqaz arxeoloji kolleksiyaları. Bakı, 2016, 297 s.
11. Muzeyşünaslıq: dərslik / tərt. ed. və red. hey. R. Ağayev, S. Əmirxanov, A. Əlizadə. – Bakı: Mars-Print, 2002. - 448 s.
12. Muzey əşyalarının bərpası və konservasiyası: dərs vəsaiti / tərt. ed.: S. Kərimova; elmi red. A. Əzizov. - Bakı, 2018. 165 s.
13. Məmmədov A.M. Muzey və etnoqrafiya. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2008, 395 s.
14. Məmmədov Ş.İ. Müasir dünya memarlığı. – Bakı: - 2023, 331 s.

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Dünya və Azərbaycan muzeyləri" fənni dünyada muzeylərin formalaşma mərhələlərini və Azərbaycanda muzey işinin xüsusiyyətlərini öyrənən fəndir. Bu fənn dünya və Azərbaycan muzeyləri haqqında, o cümlədən muzeylərdə qorunan eksponatlar haqqında nəzəri məlumatları əhatə edir, bələdçilik fəaliyyətində bu biliklərin tətbiqi yollarını öyrədir. Fənnin tədrisinin məqsədi tələbələrdə mədəni irsin mühafizəsi, muzeylərin ictimai funksiyası və qlobal muzey şəbəkəsində Azərbaycan muzeylərinin yeri barədə sistemli elmi biliklər formalaşdırmaqdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

No	Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
1	91-100 bal	A	əla
2	81-90 bal	B	çox yaxşı
3	71-80 bal	C	yaxşı
4	61-70 bal	D	kafi
5	51-60 bal	E	qənaətbəxş
6	51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Teqvim mövzu planı:

Mühazirə 30 saat, seminar 15 saat; Cəmi 45 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Mühazirə	
1.	Mövzu: №1. Muzeylərin yaranma tarixi Plan: 1.Dünya muzeylərinin yaranma tarixi 2.Avropanın müasir tipli muzeylərin yaranması 3.Azərbaycan muzeylərinin yaranma tarixi Mənbə: [2, 3, 6, 7, 8; 11, s.24]	2	
2.	Mövzu: № 2. İtaliya və Vatikan muzeyləri Plan: 1.Uffitsi qalereyası. Florensiya 2.Borgeze Qalereyası 3.Milli Qalereya 4.Vatikan muzeyləri 5.Borciya apartamentləri, Rafael otaqları Mənbə: [4, 9; 11, s.26-34]	2	
3.	Mövzu №3. Fransa və Almaniya muzeyləri Plan: 1.Luvr Muzeyi 2.Roden və Burdel Atelyesi 3.Paris Müasir Milli İncəsənət Muzeyi 4.Drezden Qalereyası. Berlin muzeyləri 5.Fransa və Almaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [2, 3, 5, 8; 11, s.43-53; 14]	2	
4.	Mövzu №4. Britaniya muzeyləri Plan: 1.Britaniya Milli Muzeyi 2.Madam Tüso Muzeyi 3.Viktoriya və Albert Muzeyi 4.Britaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [5; 11, s.59; 13, 14]	2	
5.	Mövzu: № 6. Belçika və Hollandiya muzeyləri Plan: 1.Gent və Antverpen muzeyləri 2.Kral İncəsənət Muzeyi 3.Haaqa muzeyi 4.Bazel bədii muzeyi 5.İsveçrədə Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [4, 5; 9; 11, s.66]	2	
6.	Mövzu: № 6. Macarıstan muzeyləri Plan: 1.Macarıstan Milli Muzeyi 2.Budapeşt Tarixi Muzeyi 3.Budapeşt Tətbiqi İncəsənət Muzeyi 4.Macarıstan muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [3, 5; 8; 11,s.86]	2	
7.	Mövzu: № 7. Rusiya muzeyləri Plan: 1.Ermitaj muzeyi 2.Tretyakov Qalereyası	2	

	3.Rusiya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [3, 5; 8; 11,s.86]		
8.	Mövzu: № 8. Amerika muzeyləri Plan: 1.Metropliten İncəsənət Muzeyi 2.Nyu-York Muasir İncəsənət Muzeyi (MoMa) 3.ABŞ muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri Mənbə: [2, 7; 11, s.86;]	2	
9.	Mövzu: № 9. Türkiyə və Türkmənistan muzeyləri Plan: 1.Atatürk Muzeyi 2.Topqapı Sarayı. Dolmabağça Sarayı 3.Ayasofiya Məbədi 4.Türkmənistan Xalça Muzeyi 5.Daşoğuz tarix muzeyi Mənbə: [1, 2, 3, 8, 10]	2	
10.	Mövzu:№ 10.Özbəkistan və Qazaxıstan muzeyləri Plan: 1.Buxaranın Gəmissi 2.Teymurilər Tarix Dövlət Muzeyi 3.Nikus İncəsənət Muzeyi 4.Almatı Muzeyi 5.Qazaxıstan muzeylərinin əlaqələri Mənbə: [1, 2, 3, 5, 14]	2	
11.	Mövzu № 11.Azərbaycanda muzeyləri Plan: 1.Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi 2.Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyi 3. Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi 4.Dünya muzeylərində saxlanan Azərbaycan xalçaları 5.Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Ədəbiyyat Muzeyi 6.C.Cabbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyi Mənbə: [1, s.123; s.128; s.134; 5]	2	
12.	Mövzu №13. Şirvanşahlar Sarayı və Qobustan Dövlət Tarixi-bədii qoruğu Plan: 1.Şirvanşahlar Sarayı tarixi abidə kimi 2.Şirvanşahlar Sarayı kompleksi 3.Qobustan Milli Tarixi-bədii qoruğu Mənbə: [1, 2, 3, 5, 12]	2	
13.	Mövzu №12. Azərbaycanın memorial muzeyləri Plan: 1.Yusif Məmmədəliyevin memorial muzeyi 2.N.Nərimanov, M.Müşfiq, M.P.Vaqifin xatirə muzeyləri 3.İşğal dövründə ermənilər tərəfində dağıdılan muzeylər 4.Quba soyqırım memorial kompleksi Mənbə: [2, 3, 6, 9, 11]	2	
14.	Mövzu №14. Azərbaycanın diyarşünaslıq muzeyləri Plan: 1.Naxçıvanın diyarşünaslıq muzeyləri 2.Azərbaycanın cənub-şərq bölgəsinin diyarşünaslıq muzeyləri 3.Azərbaycanın şimal bölgəsinin diyarşünaslıq muzeyləri 4.Gəncə-Qazax bölgəsinin diyarşünaslıq muzeyləri Mənbə: [1, 2, 4, 5, 8, 10, 13]	2	
15.	Mövzu №15. Heydər Əliyev mərkəzlərinin ümumilli lidererin	2	

Irsinin təbliğində rolu Plan: 1.Ümumilli lider Heydər Əliyev Irsinin təbliğində muzeylərin rolu 2.Heydər Əliyev mərkəzlərinin mədəniyyət və tədris müəssisəsi kimi Mənbə: [1, 2, 4, 12, 10]		
Cəmi:	30 saat	

№	Keçirilən seminar mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Seminar	
1.	Mövzu: Muzeylərin yaranma tarixi. İtaliya və Vatikan muzeyləri	2	
2.	Mövzu: Fransa, Almaniya və Britaniya muzeyləri	2	
3.	Mövzu: Belçika və Hollandiya və Macarıstan və Rusiya muzeyləri	2	
4.	Mövzu: Amerika muzeyləri	2	
5.	Mövzu: Türkiyə və Orta Asiya Türk dövlətləri muzeyləri	2	
6.	Mövzu: Azərbaycanda muzeyləri	2	
7.	Mövzu: Azərbaycanın diyarşünaslıq muzeyləri	2	
8.	Mövzu: Heydər Əliyev mərkəzlərinin ümumilli liderlərin irsinin təbliğində rolu	1	
	Cəmi:	15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər:

“Dünya və Azərbaycan muzeyləri” fənni üzrə tələblər tələbələrin muzeyşünaslığın əsas anlayış və kateqoriyalarını mənimsəməsini, dünya və Azərbaycan muzeylərinin inkişaf mərhələlərini müqayisəli təhlil etməsini nəzərdə tutur. Tələbələr muzeylərin tipologiyası, fond işi, ekspozisiya prinsipləri, mühafizə qaydaları barədə nəzəri biliklərə yiyələnməli, praktik tapşırıqlar vasitəsilə bu bilikləri tətbiq etməlidirlər. Fənn çərçivəsində elmi ədəbiyyatla işləmək, təqdimat hazırlamaq və analitik esse yazmaq bacarığı tələb olunur.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma.

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Fənn dünya muzeyçilik təcrübəsi ilə Azərbaycan muzey sisteminin müqayisəli təhlilini apararaq milli mədəni irsin qorunması, tədqiqi və təbliği istiqamətində peşəkar yanaşma formalaşdırır.
- Eyni zamanda muzeylərin sosial, maarifləndirici və elmi funksiyalarını izah edir, fond işi, ekspozisiya quruculuğu və idarəetmə modelləri barədə nəzəri və praktik bacarıqlar qazandırır.
- Bu fənn tələbələrdə mədəni irsə məsuliyyətli münasibət, beynəlxalq muzey standartlarına uyğun fəaliyyət prinsipləri və müasir muzey menecmenti haqqında anlayış yaradır.
- Bu fənnin tədrisi vasitəsi ilə tələbələr dünya muzeylərinin inkişaf tendensiyaları ilə tanış olacaqlar.
- Dünyanın ən mötəbər muzeylərinin tarixi, fəaliyyəti haqqında biliklərə yiyələnəcəklər.
- Dünya muzeyləri ilə Azərbaycan muzeyləri arasındakı əlaqələrin müasir vəziyyəti ilə yaxından tanış olacaqlar.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

- 1.Dünya muzeylərinin yaranma tarixi
- 2.Avropada müasir tipli muzeylərin yaranması
- 3.Uffitsi qalereyası. Florensiya

- 4.Borgeze Qalereyası
- 5.Milli Qalereya
- 6.Vatikan muzeyləri
- 7.Bociya apartamentləri, Rafael otaqları
- 8.Luvr Muzeyi
- 9.Roden və Burdel Atelyesi
- 10.Paris Müasir Milli İncəsənət Muzeyi

II Kollektiv sualları:

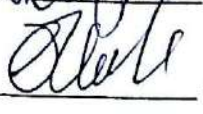
- 1.Drezden Qalereyası. Berlin muzeyləri
- 2.Fransa və Almaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
- 3.Britaniya Milli Muzeyi
- 4.Viktoriya və Albert Muzeyi
- 5.Britaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
- 6.Gent və Antverpen muzeyləri
- 7.İsveçrədə Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
- 8.Macarıstan Milli Muzeyi
- 9.Macarıstan muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
- 10.Ermitaj muzeyi

XVI. İmtahan sualları

1. Dünya muzeylərinin yaranma tarixi
2. Avropada müasir tipli muzeylərin yaranması
3. Uffitsi qalereyası. Florensiya
4. Borgeze Qalereyası
5. Milli Qalereya
6. Vatikan muzeyləri
7. Bociya apartamentləri, Rafael otaqları
8. Luvr Muzeyi
9. Roden və Burdel Atelyesi
10. Paris Müasir Milli İncəsənət Muzeyi
11. Drezden Qalereyası. Berlin muzeyləri
12. Fransa və Almaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
13. Britaniya Milli Muzeyi
14. Viktoriya və Albert Muzeyi
15. Britaniya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
16. Gent və Antverpen muzeyləri
17. İsveçrədə Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
18. Macarıstan Milli Muzeyi
19. Macarıstan muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
20. Ermitaj muzeyi
21. Rusiya muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
22. ABŞ muzeylərində Azərbaycan sənətkarlıq nümunələri
23. Topqapı Sarayı. Dolmabağça Sarayı
24. Türkmənistan Xalça Muzeyi
25. Teymurilər Tarix Dövlət Muzeyi
26. Almatı Muzeyi
27. Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi
28. Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi
29. Şirvanşahlar Sarayı tarixi abidə kimi
30. Qobustan Dövlət Tarixi-bədii qoruğu
31. N.Nərimanov, M.Müşfiq, M.P.Vaqifin xatirə muzeyləri
32. İşğal dövründə ermənilər tərəfində dağıdılan muzeylər
33. Quba soyqırım memorial kompleksi
34. Naxçıvanın diyarşünaslıq muzeyləri
35. Ümumilli lider Heydər Əliyev irsinin təbliğində muzeylərin rolu

“Dünya və Azərbaycan muzeyləri” fəninin sillabusu 6008007-Turizm bələdçiliyi ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il qərarı ilə təsdiq edilmişdir) əsasında tərtib olunmuşdur. Sillabus **“Tarix və onun tədrisi metodikası”** kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13 fevral 2026-cı il, protokol № 6).

Fənn müəllimi: dos. M.V.Cəfərov

Kafedra müdiri: dos. K.F.Mahmudov